

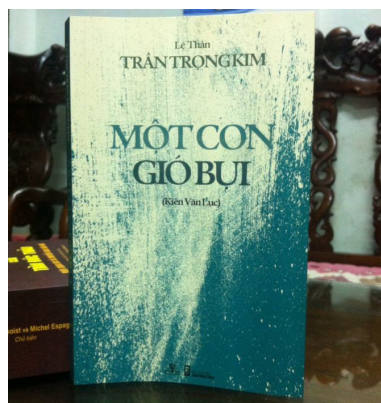
Hồi ký Trần Trọng Kim: Một sử liệu đáng quý

Cuốn hồi ký “Một cơn gió bụi” (Kiến văn lục) của học giả Trần Trọng Kim là một sử liệu đáng quý cho các nhà nghiên cứu và giới trẻ hiện nay.

Sử gia viết hồi ký

Lê Thân Trần Trọng Kim nổi tiếng trước hết là ở vai trò một sử gia. Với tư cách đó, các tác phẩm sử học của ông luôn được đánh giá cao về phương pháp và sự cẩn trọng, điển hình như cuốn *Việt Nam sử lược*.

Hai trăm trang hồi ký viết về giai đoạn từ năm 1944 đến những năm cuối đời tác giả, trong đó tập trung vào sự kiện Trần Trọng Kim là Thủ tướng, đứng đầu Chính phủ Đế quốc Việt Nam sau ngày Nhật đảo chính Pháp (9/3/1945).

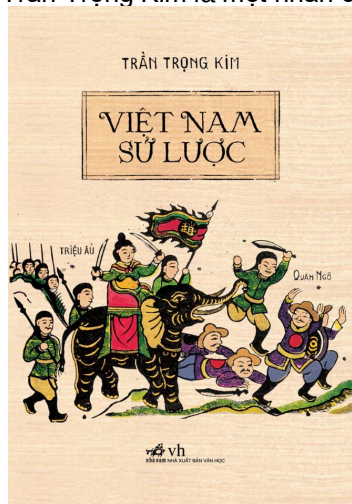
Cuốn hồi ký Một cơn gió bụi của ông Trần Trọng Kim vừa được xuất bản hồi tháng 4/2017.

Theo cuốn hồi ký này, sử gia Trần Trọng Kim được Hoàng đế Bảo Đại mời ra lập nội các chính phủ độc lập đầu tiên của Việt Nam. Người Nhật không phản đối hay can thiệp vào việc chọn người của Thủ tướng Trần Trọng Kim. Ông Trần Trọng Kim cũng đề cập và nói lên suy nghĩ của mình về các sự kiện lớn xảy ra trong nước thời bấy giờ như sự thành lập chính phủ của Đế quốc Việt Nam do ông làm thủ tướng, sau đó là sự kiện Cách mạng tháng Tám, sự cầm quyền của Việt Minh, cùng cuộc chiến tranh Đông Dương lần thứ nhất do Việt Minh phát động.

Cuốn hồi ký cũng chứa đựng nhiều chi tiết xúc động, như cái chết của chí sĩ Dương Bá Trạc tại Singapore, chuyến hành trình của các chí sĩ từ Hà Nội - Sài Gòn - Singapore - Bangkok... và khung cảnh chiến tranh thời Thế chiến thứ hai.

Giá trị vượt thời gian

Năm 1949, khi tác giả còn sống, nhà xuất bản Vĩnh Sơn (Sài Gòn) đã xuất bản cuốn hồi ký này. Việc xuất bản cuốn hồi ký *Một cơn gió bụi* vào trung tuần tháng 4/2017 vừa qua đã cung cấp thêm cho bạn đọc những trang sử liệu giá trị cho việc nghiên cứu lịch sử Việt Nam ở giai đoạn trước Cách mạng tháng Tám 1945 thành công, mà Trần Trọng Kim là một nhân chứng lịch sử quan trọng.

Việt Nam sử lược - tác phẩm quan trọng của nhà sử học Trần Trọng Kim.

Năm 1951, trong tác phẩm *Việt Nam sử lược*, Trần Trọng Kim từng kết luận “Người Việt Nam vì hoàn cảnh, vì tình thế bắt buộc phải im hơi lặng tiếng, nhưng lòng ái quốc mỗi ngày một nồng nàn...” và “Nếu ta biết lợi dụng cái tiềm lực cổ hũu và cái tính thông minh hiểu học của ta để theo thời mà tiến hóa, thì sao ta lại không có ngày nổi được cái chí của ông cha mà dệt thêm một đoạn lịch sử mỹ lệ hơn trước” trên tinh thần “...đều là một dòng dõi nhà Hồng Lạc, nếu ta biết kiên tâm bền chí, thì há lại không có một ngày ta có cái địa vị vẻ vang với thiên hạ hay sao?”.

Cuốn hồi ký của ông, phải chăng cũng được đặt trong một tâm thế hào sảng, có tâm với quốc gia, dân tộc như vậy?

Sử gia Trần Trọng Kim (1882-1953), bút hiệu Lệ Thần, quê xã Đan Phổ (nay là Xuân Phổ), huyện Nghi Xuân, tỉnh Hà Tĩnh. Ông xuất thân là nhà giáo, tốt nghiệp Sư phạm ở Pháp (1911), về nước dạy học tại trường Trung học Bảo hộ (Trường Bưởi, nay là trường THPT Chu Văn An - Hà Nội). Trần Trọng Kim là Thủ tướng đầu tiên Nội các độc lập của Đế quốc Việt Nam.

Phạm Quang Huy

<http://news.zing.vn/viet-nam-su-luoc-hay-thai-do-cua-tri-thuc-voi-tri-thuc-post686010.html>
06:33 01/10/2016

'Việt Nam sử lược' hay thái độ của trí thức với tri thức

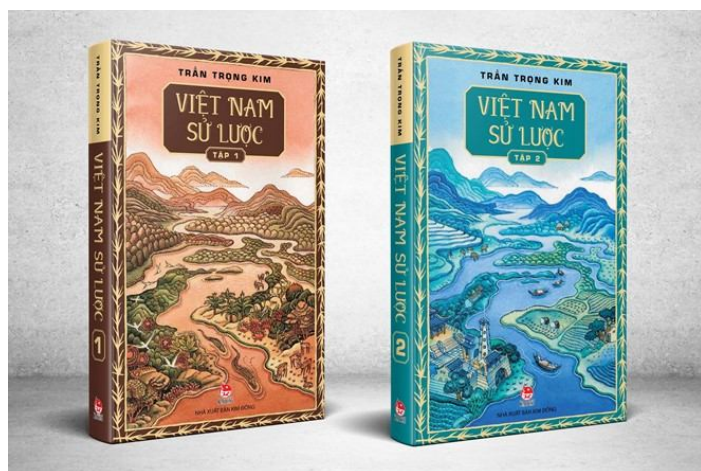
Được in lần đầu tiên năm 1920, qua nhiều lần tái bản, “Việt Nam sử lược” là bộ sử đầu tiên của nước ta viết bằng chữ Quốc ngữ.

Đầu những năm 20 của thế kỉ XX, đời sống văn hóa - xã hội Việt Nam đang bước những bước cuối của giai đoạn giao thời để chuyển sang thời hiện đại.

Trong bối cảnh đó, việc tổng kết các giá trị văn hóa, văn học trở thành một trách nhiệm tinh thần cho những trí thức tự nhiên được thụ hưởng cả hai nền giáo dục Hán học và Tây học. *Việt Nam sử lược* của Trần Trọng Kim là một công trình ra đời trong bối cảnh và sự đòi hỏi như thế.

Được in lần đầu tiên năm 1920, qua nhiều lần tái bản, *Việt Nam sử lược* là bộ sử đầu tiên của nước ta viết bằng chữ Quốc ngữ. Ngoài phần *Tựa*, *Nước Việt Nam*, *Tổng kết* và *Niên biểu*, công trình chia thành 5 quyển: *Thượng cổ thời đại*, *Bắc thuộc thời đại*, *Tự chủ thời đại (Thời kì thống nhất)*, *Tự chủ thời đại (Thời kì phân tranh: 1533-1788)*, *Cận đại thời đại (Nhà Nguyễn: 1802-1945)*.

Tới năm 1954, *Việt Nam sử lược* được Nhà xuất bản Tân Việt tái bản lần thứ năm và được chính tác giả chỉnh sửa trước khi mất. Năm 2016, công trình này được tái bản trên cơ sở bản in của Nhà xuất bản Tân Việt có kèm theo *Mấy lời nói đầu cho cuốn Việt Nam sử lược của Trần Trọng Kim* do ái nữ của tác giả là Trần Thị Diệu Chương chấp bút.

Tác phẩm Việt Nam sử lược của Trần Trọng Kim ấn bản năm 2016.

Thừa hưởng cả hai nền giáo dục Hán học và Tây học, Trần Trọng Kim thuộc lớp học giả khai sơn phá thạch của nước ta, phải xử lý cả kho tư liệu chữ Hán và chữ Pháp để viết nên công trình *Việt Nam sử lược*.

Là người thấu hiểu điểm dừng của các bộ sử thời trung đại, Trần Trọng Kim phê phán cách làm sử không quan tâm đến “sự tiến hóa của nhân dân trong nước”; phê phán chuyện người xưa chỉ học sử Tàu mà không học sử

Việt; phê phán nền giáo dục không gắn với quốc văn (dẫu ông không phải là người đầu tiên khởi xướng những ý tưởng này).

Từ khởi điểm đó, công trình của ông đã thoát ly được những bình luận mang màu sắc ngụ bao biếm của sử bút Xuân Thu nhưng cũng kế thừa được sự tích cực của sử cũ khi nhìn các triều đại theo mạch “Văn trị” và “Võ công”. Nhân viết sử, ông “đem ý kiến riêng của mình mà bàn với độc giả” bởi ông cho rằng “sử là của chung cả quốc dân, chứ không phải riêng cho một nhà một họ nào”. Với ông, “sử là sách không những là chỉ để ghi chép những công việc đã qua mà thôi, nhưng lại phải suy xét việc gốc ngọn, tìm tòi cái căn nguyên những công việc của người ta đã làm để hiểu cho rõ những vận hội trị loạn của một nước, những trình độ tiến hóa của một dân tộc”.

Ở vào thời kỳ chữ Quốc ngữ đã có một lượng người dùng nhất định trong xã hội, Trần Trọng Kim viết ra bộ *Việt Nam sử lược* để “ai ai cũng có thể xem được sử, ai ai cũng có thể hiểu được chuyện, khiến cho sự học sử của người mình được tiện lợi hơn trước”.

Ông đã làm chính trị bằng văn hóa, kết nối câu chuyện dân trí và dân khí như những người thời đó được coi là “yêu nước theo lối ôn hòa”, góp phần vun đắp sự tự chủ về tri thức để làm nền cho tự chủ về chính trị về sau. Theo ông, ngay cả tình yêu nước cũng phải được dẫn lối bằng một vốn học thức nhất định bởi “Người trong nước có thông hiểu những sự tích nước mình thì mới có lòng yêu nước, yêu nhà, mới biết cố gắng học hành, hết sức làm lụng, để vun đắp vào cái nền xã hội của tiên tổ đã xây nên mà để lại cho mình”.

Dường như, chính Trần Trọng Kim cũng không ngờ rằng cuốn sách của ông đã góp phần làm nên những “kỷ niệm chung”, những ký ức cộng đồng và góp phần vun đắp những “ao ước mong mỏi” thiêng liêng của dân tộc.

Nhà nghiên cứu Trần Trọng Kim. Ảnh: tư liệu.

Từ khi *Việt Nam sử lược* ra đời đến nay, không phải đã hết những tranh luận về nội dung cũng như về phương pháp biên soạn của cuốn sách này, điều đó cho thấy cuốn sách không chỉ là một công trình sử học mà đã là một gợi ý dẫn cho cả người đọc phổ thông và cho các nhà nghiên cứu.

Khi đọc một bộ sử, người đọc nói chung đều muốn tiếp cận một công trình có cái nhìn khái quát nhưng phải có lượng sử liệu đủ rộng để họ hiểu về những quy luật và hiện tượng của lịch sử.

Không những thế, người đọc không chỉ tiếp xúc với những tri thức sử học, những sự kiện lịch sử mà còn muốn qua đó tự hình thành cho mình một tư duy phản biện lịch sử, cách nhìn lịch sử mang màu sắc sử luận khách quan và nghiêm túc. *Việt Nam sử lược*, tùy theo nhận định của mỗi người ở mỗi thời, là một lựa chọn ưu tiên cho những mục đích trên trong hành trình truy cầu tri thức và kiến tạo những thái độ trí thức.

Công quả của một bộ sử như *Việt Nam sử lược* của Trần Trọng Kim, có được đánh giá cao hay không, một phần là ở đó.

Vân Uyên